

Տ Ո Ւ Ց Ա Կ

ՄԱՅՐ ԱԹՈՒ Ս. ԷԶՄԻԱԾՆԻ ՆՈՐ ՍՏԱՑՎԱԾ ԶԵՌԱԳՐԵՐԻ*

8. Աղօթք սրբոյն Յովնաննու Կարապետին:
 7. Աղօթք սրբոյ Ռօրն Արքանաժու և սուրբ Եւա-
նայն Քրիստոսի Աստուծոյ մարդ:
 8. Աղօթք ճրեշտակաց պահպանութեան:
 9. Աղօթք վասն ճանապարհորդաց:
 10. Աղօթք չար մազարի և չար լեզուի:
 11. Աղօթք զառակ ծնելոյ:
 12. Աղօթք սրբոյն Գեորգայ զօրավարին:
 13. Աղօթք գլխացաւի և աչաց ցաւի:
 14. Աղօթք սրբոյն Սարգսի զօրավարին:
 15. Աղօթք Նարեկացոյ:
 16. Աղօթք Թադէայի և աղի:
- (Որոշ աղօթքներ կրկնվում են):

տեսցա ելանելոյն զերկնից սուրբ արքայութիւնն
պարգևացէ ամեն:

№ 468

ԹԱՄԵՆԻԳՈՒԹԻՒՆ,

Թերթերը՝ 17:— Պրակները՝ 1:— Մեծութունը՝
25,2×20×0,2 սմ.:— **Նյութը՝** դեղնած մաստ թուղթ:
— **Կազմ՝** չունի: Թուղթը ծակված և թելով կապ-
ված է:— **Պահպանակները՝** առջևում և վերջում մի-
կական թերթ թուղթ:— **Վիճակը՝** բավարար:— **Գրու-
թյունը՝** միասլուն:— **Դատարկ թղթերը՝** 1ա, 1բ, 2բ,
3բ, 4բ, 5բ, 6բ, 7բ, 8բ, 9բ, 10բ, 11բ, 12բ, 13բ,
14բ, 15բ, 16բ, 17ա և 17բ:— **Տողերը՝** անկանոն,
14—25:— **Գծումները՝** չունի:— **Գիրը՝** շեղագիր:—
Զարդագրությունը՝ չունի, տեքստը գրված է կապույտ
և կարմիր թանաքով:— **Գրիչը՝** Հակոբ Օշական:—
Ժամանակը՝ 1940 թ.:— **Վայրը՝** Նրուսատեմ:— **Դա-
նությունը՝** Վեհափառ Հայրապետը սույն գրքույկը
ձեռագրատուն հանձնեց 1976 թ. դեկտեմբերի 25-ին:

ՀԻՇԱՍԱՍԱՐԱՆՆԵՐ

(Բազմաթիվ աղօթքների վերջում գրված է հի-
տեկյալը.)

... փրկել ծառայիս Աստուծոյ (անվան տեղը բաց
է թողնված) ամեն:

... ծառայիս Աստուծոյ Պաղտատարին օգնական
եղիցի և սրահապան ամեն (բազմաթիվ անգամ—
շուրջ 15—կրկնվում է այս տողը):

... և տուր զառակ ծառայիս Աստուծոյ Պաղտա-
տարին, օգնական եղիցի և սրահապան, ամեն:

Գրեցաւ ճեմայիս ի թվին հայոց ՌՃԼԲ (1683 թ.
—Ն. Մ.) ճոկտեմբերի ԻԱ (21), ի վայելումն
..... Աստուած բարով վայելել տացէ և յետ առ-

ԲՈՎԱՆԳԱՎՈՒԹՅՈՒՆ

Մեկ արարնոց սույն կարճ թատերգությունը, որ
ամառիկ է ցարդ, տեղի է ունենում Էջմիածնում,
հայոց Տրդատ 3-րդ թագավորի արքունիքում: Գլ-
խավոր դերակատարներն են թագավորը, իշխանու-
նին, քրմապետը, բժշկապետը, մի քանի մախա-
րարներ և Ս. Գրիգոր Լուսավորիչը: Գործողության
ընթացքում երևում են խոզի կերպարանքով թագա-
վորը, տեսիլքը հայտնող իշխանուհին, ապա տե-
սիլքը ծաղրող և ժառող քրմապետը, երգիչներ և
սարողներ, ինչպես նաև վերջում Սուրբ Գրիգորը,
որ բուժում է թագավորի հիվանդությունը:

Թատերգության մեղիմսվը, որ նույն ինքը գրելն
է, Հակոբ Օշականը, սեղմ տողերով և մի քանի
էջում զեղեցիկ կերպով ցկարագրում է թագավորի
հիվանդությունը, իշխանուհու երազը, Ս. Գրիգորի
գալուստը և արքայի բուժումը:

* Ընթերցանված «Էջմիածին» ամսագրի 1964
թվականի № № Ը—Թ-ից, ԺԲ-ից, 1965 թվականի
№ № Ը—Ժ-ից, 1968 թվականի № Է-ից, 1970 թվա-
կանի № № Գ—Ե-ից, ԺԲ-ից, ԺԲ-ից, 1971 թվականի
№ № Ե—Ը-ից, ԺԱ—ԺԲ-ից, 1972 թվականի № №
Ա—Բ-ից, Գ-ից, 1973 թվականի № № Ա—Գ-ից,
Ը-ից, 1974 թվականի № № Գ-ից, Է—Ը-ից, 1975
թվականի № № Ա-ից, Գ-ից, ԺԱ—ԺԲ-ից, 1976
թվականի № № Բ—Ե-ից, Է—Թ-ից, ԺԲ-ից և 1977
թվականի № № Գ—Ժ-ից:

ՀԻՇՍԱՏԱԿԱՐԱՆ
(Ձեռագրի սկզբում)

Յ. Օշական
Սուրբ Գրիգոր
Լուսավորիչ
կամ
Աստուած կ'իջնէ
Երուսաղէմ
1940
(Ամսօրայ)

№ 469
ԹԱՏԵՐԳՈՒԹՅՈՒՆ

Թերթերը՝ 17:— Պրակները՝ 1:— Մենությունը՝ 25,2×20,8×0,2 սմ.:— Նյութը՝ դեղնած Բաստ թուղթ:— Կազմ՝ չուրի: Թուղթը ծակված և թելով կապված է:— Պահպանակներ՝ չուրի:— Վիճակը՝ բավարար:— Գրությունը՝ միասյուն:— Դատարկ թղթերը՝ 1ր, 2ր, 3ր, 4ր, 5ր, 6ր, 7ր, 8ր, 9ր, 10ր, 11ր, 12ր, 13ր, 14ր, 15ր, 16ր և 17ր:— Տողերը՝ աճկա-
նուն, 18—24:— Գծումներ՝ չուրի:— Գիրը՝ շեղա-
գիր:— Ջարդագրություն՝ չուրի, տեքստը գրված է կապույտ և կարմիր թանաքով:— Գրիչը՝ Հակոբ Օշական:— Ժամանակը՝ 1941 թ.: Վայրը՝ շատ Բա-
վանաբար Երուսաղէմ, ինչպես նախորդ ձեռագիրը:— Մանրությունը՝ վեհափառ Հայրապետը սույն գրքույկը ձեռագրատուն հանձնեց 1978 թ. դեկտեմ-
բերի 25-ին:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

Մեկ արարնոց սույն կարճ թատերգությունը տե-
ղի է ունենում Էջմիածնում, կործանված մեհյանի
քակում: Գլխավոր դերակատարներն են Սուրբ Գրի-
գոր Լուսավորիչը, Տրդատ 8-րդ թագավորը, Հիսուս
և երեք կանաչ: Գործողության ընթացքում այս
կանաչը ողբում են երկրի և ժողովրդի անկյալ վի-
ճակն ու վատ դրությունը: Սանդարմետից լսվում
են ձայներ ուղղված Գրիգորի դեմ, սակայն սուրբն
աղոթում է, ամպի միջից երևում է Հիսուս, ոսկյա
ուռկանը ձեռքին, որ Էջմիածնում հիմնադրում է
Հայաստանյայց եկեղեցին, դնելով եկեղեցու առաջին
հիմնաքարը:

Թատերգության հեղինակն ու գրիչը Հակոբ Օ-
շականն է, որ մի քանի ամփոփ էջերում գեղեցիկ
և պատկերավոր կերպով նկարագրում է Հայաս-
տանյայց եկեղեցու հիմնադրման խորհուրդը:

ՀԻՇՍԱՏԱԿԱՐԱՆ
(Ձեռագրի սկզբում)

Յ. Օշական
Ոսկի Ուռնակը
(խորհուրդ)
1941

№ 470
ԿՈՆԴԱԿ

Թերթերը՝ 1:— Մենությունը՝ 67,5×40,6 սմ.:—
Նյութը՝ դեղնած քարակ թուղթ:— Կազմը՝ հետևը շոր
է կազմված, առնված է սպիտակ ստվարաթղթից
կազմված շրջանակի մեջ և ամրոցողությամբ դրված
է ապակու տակ, որ եզերված է ոսկեգույն փայտյա
շրջանակով, որի չափերն են 88,8×55,8 սմ.:— Վի-
ճակը՝ լավ, միայն վերևում մի փոքր տեղ վառված
է:— Գրությունը՝ միասյուն:— Տողերը՝ 58:— Գծում-
ները՝ ճնշումով:— Գիրը՝ մուրգիր:— Ջարդագրու-
թյուն՝ կոնդակը գեղեցիկ մի մուշ է 19-րդ դարի
սկզբի հայկական մանրանկարչության: Ջախակող-
մում գտնվող 87×8 սմ. ծավալով երկար լուսանցքը
ծաղկազարդված է զանազան գունավոր ծաղիկնե-
րով: Կա նաև ոսկեգույն մի թռչուն և երկար մի ճյուղ,
ինչպես նաև կանաչ մի ճյուղ և տերևներ: Կոնդակի
վերևի երկու անկյուններում կան գունավոր գեղեցիկ
թռչուններ, վարդեր և այլ ծաղիկներ, դեղին ֆոնի
վրա: Վերևի մասի կենտրոնում կա ոսկեգույն ճա-
նազայթներով մի փոքր արեգակ, որի մեջ գտնվող
փոքրիկ մի ան եռանկյունում նկարված է աչքը, որի
շուրջ գրված է երեք բառ «Հայր, Որդի, Հոգի»:
Սրեգակի ներքևում կա մի մեծ շրջանակ (18 սմ.
տրամագծով), որ պահում են երկու փոքրիկ հրեշ-
տակներ: Այս շրջանակի կենտրոնում կա ավելի
փոքր մի շրջանակ, որի մեջ կա Եփրեմ կաթողիկո-
սի կարմիր կնիքը (5,5 սմ. տրամագծով): Կնիքի
աջակողմում երևում է Ս. Էջմիածնի տաճարը, ձա-
խակողմում՝ երկնքից իջնող Քրիստոսն ու ճերադիր
Ս. Գրիգոր Լուսավորիչը հաղորակետական գավա-
զանն ի ձեռին: Վերևում կան երեք փոքրիկ հրեշ-
տակներ և մեկ աղավաղ: Հայրապետական մեծ կնի-
քի այս ընդհանուր պատկերի շուրջ կա երկու շր-
ջանակով մի գրություն, որ հետևյալն է. (արտաքին
շրջանակ) «Է» «Ընդորհուն Աստուծոյ Տէր Եփրեմ
Կաթողիկոս ամենայն հայոց և Պատրիարք (Էջ-
միածնայ թուին ՌՄԾԹ» (1810 թ.—Ս. Մ.). (ներ-
քին շրջանակ) «Տեսիլ արքայն Գրիգորի, իջման
բանին Միածնի ի Վաղարշապատ ... ել տաճարս
հրաշալի»: Սույն մեծ շրջանակի ներքին ձախա-
կողմյան մասում կան երկու մեծ թռչնազարդ «Յի»
(10×6 սմ. և 10×4,5 սմ. չափերով) գունավոր, ո-
րոնց վրայի հապավման մեծ նշանն էլ գունավոր
մի ծաղիկ և տերևներ են: Իսկ ներքին աջակողմյան
մասում գունավոր նկարված է Ս. Էջմիածնի մեծա-
դիր (15×7 սմ. չափերով) նկարը, հենած երկու
թռչունների վզին:— Գրիչը՝ անհայտ:— Պատվիրա-
տուն՝ Եփրեմ Ս. Ջորագեղի կաթողիկոս ամենայն
հայոց (1808—80 թթ.):— Մաղկոդը՝ անհայտ:—
Ժամանակը՝ 80 օգոստոսի 1815 թ.:— Վայրը՝ Ս.
Էջմիածնի վանք:— Մանրությունը՝ սույն գեղեցիկ
կոնդակը ստացվել է վերջերս Մեսրոպ Մաշտոցի
անվան Մատենադարանից և այժմ կախված է Վե-
հափառ Հայրապետի մեծ ընդունարանի մուտքի
մոտ:

(Ծարունակելի)